

УДК 929–027.561Вавілова:378.4(477.74–21)

Сасенко Валентина

кандидат філологічних наук, доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова Французький бульвар
24/26, Одеса, Україна, 65058

<https://orcid.org/0000-0002-1214-6467>

s_valentynos@ukr.net

**МИСТЕЦТВО БУТИ ПРИНЦИПОВОЮ ЛЮДИНОЮ:
СПОГАД ПРО ОЛЬГУ ВАВІЛОВУ**

Меморіальна стаття присвячена знаковій постаті Ольги Іванівни Вавілової, яка народилася і виросла як спеціаліст вищої кваліфікації, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки, постійно перебуваючи впродовж більше 40 років під знаком Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Її своєю питомою самовідданою працею досягла успіхів і авторитету як у викладацькій справі, так і в багатолітній службі заступниці, а потім Голови Профкому рідного вишу, активно дбаючи з адміністрацією та ректоратом про високий рейтинг єдиного класичного університету на Півдні України зі 160-літньою історією серед вітчизняних і зарубіжних вищих навчальних закладів. Як людина ініціативна і творча, Ольга Вавілова у спілці з редакційною колегією (М. О. Подрезова, М. Т. Щербань, Н. Г. Юргелайтис) заснувала серію «Вони родом із університету» з метою розпросторення здобутків Мечниковського університету шляхом популяризації широкої шкали креативних зацікавлень його різнобічно обдарованих співробітників. У написаній Ольгою Вавіловою супроводжуючій серії (2012–2019) передмові під назвою «Не хлібом єдиним...» виражено головне кредо видання: «В університеті знайдеться чимало працівників, чие обдарування та креативний інтерес виходить за межі виключно фахового покликання. Щире слово, яке несе заряд оптимізму й духовної наснаги, знайде, на нашу думку, вдячний відгук у серцях всіх шанувальників прекрасного. Отже, ця серія має усі шанси стати своєрідним, нехай поки що скромним, внеском до спільної скарбниці духовного буття української культури». І цей прогноз справдився. Шкода тільки, що серія з 2020 року припинила своє існування. Та слід, який залишила Ольга Вавілова у житті Одеського національного університету, хоч і скромний, але помітний і питомий.

Ключові слова: *Ольга Іванівна Вавілова, реалізація покликання Педагога вишу, зв'язок зі шкільною освітою, інтенції геостратегії національної освіти, ініціативи як голови Профкому, педагогічна і риторична майстерність.*

Ще не притишився біль від втрати прекрасної Людини – Ольги Іванівни Вавілової (Жмуріної), – яка відійшла у вічність 1 березня 2023 року, за 15 днів до свого дня народження, у розквіті духовних сил (на жаль, не фізичних), та її світлий образ залишається не лишень у пам'яті рідних (сина Жені, невістки Альони, внука Михайлика, брата та сестри), а й усіх тих, хто мав дотичність до справи усього її життя – підготовки та виховання кваліфікованих кадрів в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова як кандидатки

педагогічних наук, доцентки кафедри педагогіки. Та її роль у житті університету мала гарне продовження і розвиток у реалізації посадових обов'язків спершу заступника, а потім голови університетської профспілки, спрямованих на підтримку керівництва університету й ректорату в справі здобуття авторитету в колі класичних університетів України та зарубіжжя, як і на дбайливе ставлення до професійних і життєвих проблем усіх працівників вишу та рішуче задоволення їхніх різноманітних клопотів, які неминуче виникали у творчому колективі у різних сферах його діяльності. Вирішуючи чи не безкінечний ряд питань, як щоденних, так і універсальніших, вона дотримувалася при цьому обов'язкового правила № 1 – букви Закону та водночас неписаних законів етики й толерантності в поведженні, особливо ж під час розв'язання конфліктних питань. Їй вдавалося втримувати рівновагу й у спілкуванні як офіційному, так і дружньому, спорадичному чи постійному.

Життя Ольги Іванівни під знаком Університету постало на ґрунті раннього вибору свого життєвого шляху, як і на основах народного виховання у багатодітній родині без батька, рано померлого від ран, отриманих на фронтах Другої світової війни, п'ятирічної праці у колгоспі у селі Мала Долина, навчання протягом року спершу на підготовчому факультеті Одеського державного (тоді) університету імені І. І. Мечникова, а потім і на українському відділенні філологічного факультету, спеціалізуючись на кафедрі української класичної літератури, на якій мріяла продовжити свій шлях у науку й професію вузівського викладача.. Та не так сталося, як гадалося, і на що вона цілком закономірно мала право розраховувати як успішна студентка та активістка за покликанням серця й особливостями характеру, не справдилося, бо не стала викладачем україністичних дисциплін, про що дуже шкодувала впродовж усього життя. Та властиві їй наполегливість і вроджений дар вихователя-педагога привели до статусу дипломованого (після захисту кандидатської дисертації) викладача з педагогіки вищої школи.

Отже, належачи до першої хвилі повоєнного покоління, Ольга Вавілова спізнала чи не всі життєві випробування і вельми рано визначилася з напрямком свого життєвого шляху. І це не випадково, адже, по-перше, розгорталася її дорослішання згідно з логікою розвитку й особливостями екзистенції покоління, до якого належала; а по-друге, у зв'язку зі свідомим вибором бути на боці україністики у зросійщеній Одесі

та не гнатися за престижністю, якою була наділена русистика у застійні часи – саме тоді, коли вона як молодий спеціаліст стала на крило.

Щоб зрозуміти специфіку долі молодої випускниці університету на початку самостійної філологічної дороги, слід зазирнути в атмосферу 1970–1980-х років й особливості повоєнного покоління, про яке Валерій Шевчук писав так: *«Мое покоління було по своєму особливе, бо пережило дитинство, якому не позаздрити. Ми, діти війни і повоєння, були дітьми тієї бойні, а отже, ставала вона й нашою вихователькою. Вона нас гартувала, випробовувала, калічила, нищила, примушувала переживати екстремальні ситуації, але принаймні росла в нас силу духу, хоча не в усіх було однаково. Отож ми виростили: одні безстрашні, інші остережені, а ще інші – із болючим клубком у грудях. Наші дитячі очі тремтливо вдивлялись у світ перед собою і намагались хоч якось його збагнути. Одні до нього пристосовувалися, інші проти нього повставали. Бо саме вони навчилися простої, але помічної науки: закусували до крові губу і тоскно вдивлялись в ніч своєї екзистенції, вимальовуючи силою уяви для себе білі вітрила»* (курсив мій – В.С.) [1, с. 87].

Як дитина війни, Ольга Вавілова спізнала всі випробування, які припали на її особисту долю в контексті повоєнного покоління, серйозно вдивляючись у ніч своєї екзистенції та вимальовуючи світлі й одухотворені вітрила, рано навчившись тримати удар і не збиватися з обраного шляху в критичні моменти.

Із завзяттям, їй притаманним, Оля Жмуріна достойно пройшла всі етапи навчального процесу, починаючи з підготовчого факультету, зумівши глибоко поринути в університетське життя, не тільки інтенсивно й сумлінно освоюючи програму престижного та єдиного на Півдні України такого високого рівня вищого навчального закладу, а й занурившись в активну роботу в студентському колективі, спочатку на рівні курсу, а потім (чи одночасно) і загальноуніверситетському. Уже на першопочатках цієї праці як активістки Ользі вдалося досягти успіху й авторитету і серед студентів, і серед викладачів не тільки філологічного факультету. Адже в основу свого життєвого кредо ще на зорі пори студентства вона поклала максимуму, сформульовану поетичними рядками Миколи Заболоцького: *«Не позволяй душе лениться! / Чтоб в ступе воду не толочь, / душа обязана трудиться / и день, и ночь; и день, и ночь»*.

Стверджувати саме так дає мені право не позиція «позазнаходжуваності» (за Михайлом Бахтіним), не позиція пасивного спостерігача за рівнем зростання наукової компетенції Ольги Жмуріної та подальшого її кар'єрного росту, а роль куратора академічної групи і наукового керівника її курсових робіт та дипломної праці, що призвело до тривалого і зацікавленого спілкування на паритетних умовах впродовж років і десятиліть.

Саме тому вона як багатогранна Особистість зуміла залишити яскравий слід як в душах своїх однокурсників й університетського колективу загалом, так і людей, об'єднаних з нею спільними інтересами та прагненням до подвижницької праці, а не лишень на користь собі. Через те, що вона уміла підкоряти

особистісне колективістському началу, що ніколи не страждала на комплекс байдужості до інших, з якими жила і працювала поруч, через те, що активно дбала як викладачка кафедри педагогіки про честь Одеського університету і його престижний рейтинг, зокрема підтримкою на посаді заступника і голови Профкому тенденції поповнення викладацького складу професорами й доцентами, Ользі Іванівні Вавіловій вдалося виступити ініціатором чималої кількості плідних програм, необхідних для виконання цієї високої мети, про що варто поміркувати окремо.

Так, на особливу увагу і повагу заслуговує реалізація програми назустріч достойного вшанування 150-літнього Ювілею Одеського класичного університету спеціальним виданням серії книг з промовистим заголовком «Вони родом із університету», ініційованої і заснованої 2012 року головою Профкому спільно з редакційною колегією (О.І. Вавілова, М.О. Подрезова, М.Т. Щербань, Н.Г. Юргелайтис). Показово, що серія відкривалася вправно написаною О. Вавіловою передмовою «Не хлібом єдиним...», в якій обґрунтовано завдання і перспективи цього видання: «Одеський національний університет імені І.І. Мечникова наближається до свого 150-річного ювілею. На честь цієї визначної дати профспілковий комітет працівників ОНУ започаткував літературно-художню серію красного письма... Кожен, хто відчуває у собі творчі здібності і вже має певні здобутки у поезії, прозі чи інших жанрах, може опублікувати свої кращі твори на сторінках серії. Насамкінець бажаємо усім приємних та радісних вражень від видань серії «Вони родом із університету» [3, с. 3].

У тому, що це побажання не риторичне, а справді цікаве й актуальне, переконує одна з книжок серії, що належить перу декана філологічного факультету, професора Є.М. Черноіваненка. Автор цієї книжки продемонстрував не тільки блискуче володіння словом, композиційну майстерність її побудови, широту ерудиції, створення п'єсу на честь Університету і його талановитих учених. глибоке осягнення фахових (чисто філологічних і освітянських) проблем, принципи діалектичного і діалогічного спілкування з читачами. Вражає лаконізм і афористичність письма Євгена Михайловича, залюбленість у справу всього життя, культура мислення, що дається взнаки передусім у змісті і рубриках книжки: **1. Університет моєї долі**; **2. Чужі ювілеї** (80-ліття професора Ю.О. Карпенка, 60-ліття професора В.А. Сминтини, 80-ліття професора А.А. Жаборюка, 60-ліття професора О.І. Бондаря, 80-ліття професора Д.С. Іщенка, 50-ліття доцента В.Г. Полтавчука, 75-ліття директора Студентського клубу Е.А. Чечельницького, 50-ліття факультету романо-германської філології); **3. Ті, що пішли в історію університету** («Син Баштанки. Г.А. В'язовський», «Сила добра. А.О. Слюсар», «Урок мудрої людини. В.В. Фашенко», «З любов'ю до України. Є.М. Прісовський», «Феномен В.Г. Доцент В.Г. Зінченко», «Така несучасна людина. С.П. Ільйов», «Право на вдячну пам'ять. А.К. Смольська»); **4. Життя університетське** («Парадокси сучасної освіти», «Вузівська корупція: брехня, правда і статистика», «Польська мова в Одеському університеті», «Дві вистави

в Російському театрі», «Неминучість творчості»). **5. Деканский факультатив, чи Відповіді на непоставлені питання** («Слова – це тільки слова?», «Зовнішнє незалежне тестування сьогодні – вбивча панацея?»).

У шостому розділі «Користь від подорожей» ідеться про самобутній авторський травелог (від Стамбула до новорічної Праги і маленької Східниці).

Цікаво збудований **заключний (сьомий) розділ** книжки Євгена Черноіваненка на ймення «Перечитуючи...», в якому постає вікова зміна опцій на російську й українську класику (і не тільки!): Пушкіна, Грибоєдова, Шевченка, Дюлю Йєша, а потім – мемуари, газети, вивіски.

Книжка декана філологічного факультету представлена так розлого тому, що між Ольгою Вавіловою як ініціаторкою серії, створеної задля підвищення рейтингу і збільшення слави Одеського серед класичних університетів України, і професором Євгеном Черноіваненком проліг невидимий зв'язок: вони працювали з повною самовіддачею й обидва увійшли вже в історію університету.

Прикметно, що завзяття і наполегливість, з якими Ольга Жмурина піднімалася шаблями наукової компетенції впродовж студентських літ, залишилися пріоритетними в її подальшому житті, передусім у стратегії і тактиці викладацької роботи на кафедрі педагогіки, а пізніше на службі заступника й Голови Профкому співробітників Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Спеціально й уважно розглядаючи повороти долі молодої випускниці філологічного факультету 1980 року, яка, досягнувши найкращих результатів по завершенню університету з червоним дипломом його закінчивши, прагла всіма фібрами душі навчатися в аспірантурі з україністики, зокрема продовжувати розробку Шевченківської теми, невелику частку якої опанувала й осмислила у своїй дипломній праці, слід наголосити, що на її шляху до мети постали неперборні перешкоди як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Так, у застійні часи 1970–1980-х років у зв'язку з продовженням політики де-

націоналізації України мав місце курс на зіштовхування україністики на маргінеси науки, що призвело до зменшення обсягу міністерських місць в аспірантурі зі спеціальності «10.01.01 – Українська література». Щодо суб'єктивних причин затримки й неможливості прямування шляхом підвищення кваліфікації з омріяної спеціальності, то тут, як здається, на заваді стала непоступливість і негнучкість Ольги Вавілової як активістки

у принципових питаннях деяких аспектів буття університету тієї пори, як і невміння пристосовуватися до обставин, здобуваючи при цьому власну вигоду.

І все ж переконливого успіху як університетський викладач і науковець Ольга Іванівна досягла в сфері педагогіки, маючи від природи вроджений талант Учителя з великої літери, а тому захистивши вже цілком у зрілому віці у 1989 році кандидатську дисертацію на тему: «Педагогічні основи підготовки вчителя в системі університетської освіти». Наукова новизна дослідження полягала у проведенні порівняльного аналізу документів, що моделюють професійну підготовку вчителя з професійною освітою, виявленні розриву між вимогами до підготовки вчителя, відображеними у документах, та фактичним станом університетської освіти; експериментальному дослідженні компонентів педагогічної спрямованості; визначенні педагогічних умов і засобів формування психофізичної сфери майбутнього вчителя; виявленні й експериментальній апробації форм і методів педагогічної підготовки майбутнього вчителя в університеті. У дисертації О.І. Жмуріної переконливо визначалися складники педагогічної спрямованості, серед яких мотиви вибору педагогічної професії, задоволеність педагогічною діяльністю, інтерес до педагогічної професії й творчої праці.

Як бачимо, закономірною була не тільки тема дисертації й успішне розв'язання поставлених у ній завдань, не лишень практичне втілення постійного інтересу до педагогічної професії та пряме виконання обов'язків під час творчої праці на кафедрі педагогіки з кінця 1985 року до 2007 (до переходу на посаду голови Профкому працівників ОНУ), а й упродовж усього життєвого шляху.

Та природний талант педагога, гармонійно сполучений з організаційними здібностями й високим рівнем відповідальності за успішний результат будь-якої дорученої справи, давався взнаки ще у студентські роки та був помічений її однокурсниками та деканом факультету – професором Іваном Михайловичем Дузем – вже тоді. Для підкріплення цієї думки пошлюся на низку спогадів однокурсниць.

Перший з них належить перу випускниці філологічного факультету 1980-го року Надії Усенко, нині вчительці із Чернігівської області: «Ніколи не звикну до того, що доводиться писати про близьку людину в минулому часі. Була... Оля Жмуріна. За п'ять років навчання, життя в гуртожитку ми всі зріднилися, і свідчення тому – спілкування тривало впродовж 43 років після закінчення університету. Старша за нас, Оля здавалася мені строгою, принциповою, прямолінійною... Староста курсу. Я навіть розгублювалася в її присутності, Але потім побачила, яка це добра, щира, турботлива, з почуттям гумору людина. Якось мені довелося побувати у неї вдома. Така гостинність, тепла атмосфера – я зігріла там душу... Оля була ніби старшою сестрою. Вона небагатослівна, а не сказане нею – це виважена мудрість, небайдужість, яка відкликала-ся у моїй душі захопленням, вдячністю і радістю від того, що є така людина у моєму житті. Ми спілкувалися з Олею по відеозв'язку до жовтня цього року.

І, вже маючи проблеми зі здоров'ям, вона завжди запитувала про моїх дітей, внуків, цікавилася, як справи, ми згадували однокурсників, викладачів... І ніколи не скаржилася на проблеми. Була завжди привітна, бадьора. Після розмови з Олею у душі довго зберігалася радість, бажання працювати, жити... Але... Коли такі люди йдуть із життя, у серці на їх місці залишається ніким не заповнений простір, де живуть світлі, дорогі спогади. Оля – це зірочка, яка сяяла у моєму житті, це сонечко, яке зігриває мене і донині...».

Не менш показовий теплий і багатогранний **другий** відгук про започатковувану ще у студентській юності роль Олі в її житті надіслала для публікації у цій статті подруга й шанувальниця її таланту багатолітньої дружби Віра Кошельник (Віра Шпак), нині заслужена вчителька України: «А мені найбільше повезло: я жила з Олею в одній (117) кімнаті. До речі, з'явилася Оля в гуртожитку лише на четвертому курсі, бо завжди поступалася місцем більш нужденним студентам, а сама, мовляв, недалеко живе і буде їздити з дому на заняття. Тому й додала щодня пів сотні кілометрів дороги від Малої Долини до Одеси й назад. Ось така вона, наша Оля! Вона жила й горіла для одної ідеї: допомогти ближньому. Скільком людям вона допомогла, підтримала, оздоровила! Там, де Оля, там завжди був порядок і лад, бо вона була не лише старостою курсу, – це був організатор від Бога! І ми всі були щасливі, що мали таку Жмуріну! Таку чесну, справедливу, принципову, порядну, добру й уважну, з великим серцем і душею! Особисто для мене Оля – це не просто студентка-однокурсниця, а близька подруга, як старша сестра. Вона – моя підтримка в тяжку хвилину, моя порада і розрада, моя душа... Господи, веди її до стін святого раю, від імені усіх молю і благаю!!!».

Як бачимо, не тільки ці однокурсниці Ольги, а й усі інші могли підтвердити рішучість її характеру, як і загалом образ непоступливої людини, принципової, справедливої і водночас добросердної та чуйної, особливо ж у питаннях допомоги ближньому. Тому вона органічно втілювала в своє та життя інших максимуму Павла Тичини: «За всіх скажу, за всіх переболію». Не думаю, що дотримуватися цих принципів було легко впродовж усього життя, на всіх поворотах долі, не зраджуючи обраного в юності кредо.

Прикметно, що в ситуації неможливості реалізувати свої здібності українціста у власній навчальній практиці, вона активно використовувала філологічні знання, працюючи на кафедрі педагогіки, часто-густо звертаючись до текстів вітчизняної і світової літератур як взірців справи творчого виховання особистості. Так, коли в українську культуру повернулися твори репресованих і заборононих радянською владою письменників, Ольга Вавілова взялася активно їх вивчати і популяризувати серед студентів на своїх курсах з педагогіки. І це вивчення йшло одночасно у двох ракурсах: з одного боку, з погляду викладача педагогіки, шляхом віднаходження у літературних текстах прикладів унаочнення питомих педагогічних практик, з іншого, – літературознавця, що заглиблюється у художній текст, осягаючи його багатоманітні смисли.

Так було, наприклад, із зануренням у роман «Сад Гетсиманський» Івана Багряного заради здобуття кореня квадратного згустку віковичного народного досвіду по вихованню патріотично налаштованої, незалежної, грамотної і мудрої людини, здатної зберегти особисту гідність та гуманістичні цінності навіть в умовах жорстокого концтабору, якими тоталітарна система прагла сформувати «советского человека», якому призначена лише роль безіменного гвинтика у суспільному організмі, а не суб'єкта історії.

Прикметно, що викладачка педагогіки не тільки вилучила яскраві й насичені позитивним виховавчим ефектом епізоди з роману Івана Багряного, а й, застосовуючи педагогічний принцип імпринтингу – навчання на власному прикладі, – впливала на здобуття високого рівня освіченості своїх студентів та на їхню мотивацію стати справжніми шкільними учителями.

До честі Ольги Вавілової як університетської викладачки, їй вдалося органічно поєднати наріжні принципи шкільної та вузівської педагогіки, досягнувши, таким чином, гармонії у поетапному навчанні професійної майстерності Учителя. Їй вистачало снаги і часу на поза аудиторну роботу зі студентами, на спілкування не тільки з ними, а й з їхніми батьками задля поліпшення учбового процесу, задля досконалішої профорієнтації, що вельми сприяло як піднесенню престижності вчительської праці, так і поліпшенню якості наборів нових поколінь студентів на навчання в Одеському класичному університеті.

Саме тому з власної ініціативи Ольги Іванівни, завдяки її творчому ентузіазмові були проведені десятки (на жаль, немає точної статистики, скільки подібних заходів вдалося здійснити) Днів Науки у різних школах Одещини. З цією метою вона організовувала групу університетських викладачів, забезпечувала їх транспортом і відправляла в сільські школи на зустрічі зі школярами й учителями для корисного взаємообміну ідеями у сфері геостратегії національної освіти. Безсумнівним був коефіцієнт корисної дії від таких заходів для обох сторін – шкільної й університетської освіти. Часто-густо було й так, що до виїзного засідання кафедри педагогіки долучалися письменники, які унаочнювали високу ціну знань, культури аналітичного мислення, творчого підходу до життя.

Підтвердженням цього є моя власна участь у поїздки до Роздільнянського райвідділу освіти та у виступах на засіданнях педради декількох шкіл Роздільної. Приємно було спостерігати за тим, яких успіхів досягли колишні студенти, випускники університету на ниві шкільного виховання, яким авторитетом користувалися вони за свою подвижницьку працю й уміння наділяти своїх учнів багатограними знаннями з гуманітаристики.

Прикметно, що така тактика єднання вишівської і шкільної освіти, запроваджена університетською викладачкою Ольгою Іванівною Вавіловою, оберталася цілеспрямованою *профорієнтацією* і збільшенням числа абітурієнтів, які щороку подавали документи для вступу на різні факультети Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Дуже жаль, що ця плідна ініціа-

тива була загублена нині, коли потреба в ній вельми велика, коли значно зросли й урізноманітнилися комунікаційні шляхи та технології. А користь від такого чину – безперечна.

Саме така продумана практика щорічних виїзних засідань університетських викладачів безпосередньо у районних і сільських школах, активна участь у проведенні відкритих уроків з питомим їх обговоренням та взаємообміном педагогічним досвідом давала серйозні результати в поліпшенні навчального процесу обох сторін, які добре відчували плече один одного, неоціненну підтримку, яку неможливо зважити в кілограмах чи центнерах.

Переконливо про цю властивість педагогічної праці писав видатний педагог Василь Сухомлинський, як і письменники, які не тільки скуштували вчительського хліба, а й художньо талановито зобразили її у своїй творчості, зокрема такі митці, як Олесь Гончар у повісті «Бригантина» і Євген Гуцало в дилогії «Сільські вчителі» та «Шкільний хліб». Саме тому Ольга Вавілова як педагог часто-густо зверталася до шкільної проблематики, що розуміла просту, але важливу істину, що процес соціалізації особистості починається з цього освітнього етапу, який учні проходять по-різному, нерідко вельми складно, особливо у підлітковому віці.

Спеціально займаючись питаннями виховання трудних дітей, вона інтенсивно зверталася до скарбниці художньої літератури і до осмислення в ній успішного розв'язання аспектів суспільного покликання особистості на прикладі підлітків зі складною психікою, як це зображено у «Бригантині» О. Гончара. Адже у творі «процеси соціалізації особи подані крізь призму життєвої долі центрального героя – Порфира Кульбаки – та всієї системи виховавчих засобів, якими користується школа. Герой повісті – самобутньої і нестримно буйної вдачі хлопець – зітканий наче з контрастів, упокорити волю його неймовірно важко. Стихія його характеру, підкореного ідеї фікс – “на волю, хоч умри!” – робить його злим духом рідної матері, зачинщиком усіх витівок, тираном педагогів» [2]. І цей досвід у сфері соціалізації підлітків, особливо ж – трудних, виховання яких лягає на плечі шкільних учителів, не випадково був предметом наукових пошуків Ольги Іванівни. Своєрідне продовження наукова тема знайшла і в розробленому спецкурсі «Методика виховної роботи».

Особливістю педагогічної праці Ольги Вавілової було органічне поєднання власних наукових пошуків зі студентськими. Так, її вихованці не тільки брали участь у Всеукраїнській олімпіаді з педагогіки, а й у науково-дослідній роботі, що здійснювалася у проблемних студентських групах, зокрема на філологічному факультеті. Прикметно, що спільно із заслуженою вчителькою України, вчителькою української мови та літератури ЗОШ № 7 м. Іллічівська (нині м. Чорноморськ) керуючи олімпією з таких науково-проблемних студентських груп, працювали над актуальною темою «Нетрадиційні форми роботи у сучасній школі», результатом чого було проведення низки науково-практичних конференцій: «Світоч духовного пошуку», «Духовне надбання рідного краю»

(Плахтійська ЗОШ № 2 Саратського району), «Література рідного краю (загальноосвітня експериментальна школа Чорноморська).

Вельми важливо, що на складних поворотах педагогічної праці Ольга Іванівна завжди зверталася по допомогу до української літератури і до праць, що її аналізували й осмислювали, черпаючи й використовуючи здобуті знання з філології. І прикладів щедрого ужинку звертань до україністичних студій можна навести безліч, бо системне навчання на філологічному факультеті далося взнаки в усій її творчій долі.

До науково-методичних надбань Ольги Вавілової належить написання разом з канд. пед. наук, доц. М. А. Байдан двочастинних «Методичних рекомендацій з педагогічної майстерності і культури», в яких ідеться, зокрема, й про риторичну майстерність. Показово, що в другій частині посібника, присвяченого риторичній майстерності, «матеріал побудований за модульним підходом і містить три модуля: історія і види риторики; мистецтво спілкування; культура мовлення. Кожний модуль включає теоретичну й практичну частини, вправи, завдання, літературу для самостійної роботи, поради тощо».

У руслі завдань кафедри повна енергії й ентузіазму викладачка свою творчу увагу спрямувала на дослідження загально педагогічної підготовки майбутнього вчителя в класичному університеті. З цією метою Ольга Вавілова підготувала дидактичні розробки з виконання завдань під час педпрактики для студентів ІУ-х курсів: опорні конспекти з тем «Загальні основи педагогічної науки», «Історичний огляд зарубіжної педагогічної думки», «Зародження і розвиток шкільної освіти у Київській Русі».

Як бачимо, творчих ініціатив викладачці кафедри не тільки не бракувало, а й методів досягнення мети, як у сфері педагогіки вищої школи, так і шкільної, було продумано і здійснено предостатньо. Так само вагомими були інтенції голови профспілки ОНУ, які неможливо охопити в одній статті. Та це може стати предметом іншої розмови про Ольгу Іванівну як успішного працівника Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Одразу ж слід підкреслити, що педагога від Бога Олю Жмуріну (Вавілову) ніхто не примушував до такої подвижницької праці по наведенню міцних мостів між середньою і вищою освітою. Це була її творча ініціатива, широке поле активної діяльності, на яке, з одного боку, була запрограмована як Особистість, а з іншого, – виробнича необхідність у досягненні найкращих результатів у формуванні й вихованні справжнього Інтелігента, всебічно освіченого випускника університету, здатного стати Добротворцем і продовжувачем справи своїх Учителів – світочів науки і культури.

Отже, досвід Ольги Вавілової-педагога і подвижника в цій царині взаємодії логічно побудованої багатоступеневої освіти є справжнім скарбом, освоювати який – завдання першочергової ваги, що стоїть на порядку денному сьогоднішнього дня.

Список використаної літератури

1. Шевчук Валерій. На березі часу. Мій Житомир. Світ перед очима. Київ. 2006. № 5. С. 67–87.
2. Саєнко Валентина. Суспільне покликання особистості <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/21332>.
3. Черноиваненко Евгений. Жизнь под знаком Университета Одесса: Одес. нац. ун-т им. И. И. Мечникова. 2014. 242 с.

Saienko Valentyna

Odessa I. I. Mechnikov National University
<https://orcid.org/0000-0002-1214-6467>
s_valentynos@ukr.net

THE ART OF BEING THE HUMAN OF PRINCIPLE: REMEMBRANCE OF OLGA VAVILOVA

The memorial article is in honor to the personality of Olga Ivanivna Vavilova, who was born and grew as a specialist of the highest qualification, the candidate of pedagogical sciences, docent of Pedagogics department, being constantly more than 40 years under the sign of Odesa I. I. Mechnikov National University. And by her devoted working she succeeded and gained authority both in teaching and assisting position and later as the Head of trade-union committee of the alma-mater, actively caring of a high ratio of the only one classical university of the South of Ukraine with a 160 years history among countries and foreign higher educational institutions with the administration and rectorate. Being initiative and active person, Olga Vavilova together with the editorial board (M. Podrezova, M. Sherban, N. Jurgelaytys) founded “They are Originally from the University” with the purpose to promote the achievements of Odesa I. I. Mechnikov National University via popularization a wide range of creative interests of its fully talented employees. In an accompanied foreword for the collection (2012–2019) under the title “Ne Hlibom Yedynym...” Olga Vavilova presented the main motto of the edition “There are a lot of employees in the university, whose talent and creative interest is broader than just occupation. Honest word, that gives optimism and spiritual power, will find a grateful feedback in the hearts of all enthusiasts of beauty in our opinion. So that’s this collection have all the chances to become an original, even now modest, contribution to the common heritage of spiritual existence of Ukrainian culture”. And it became true. Unfortunately, the collection withdrew in 2020. Still, the impact of Olga Vavilova in the life of Odesa I. I. Mechnikov National University is modest but remarkable and important.

Key words: *Olga Ivanivna Vavilova, the realization of the occupation of the pedagogue in higher educational institution, connection to school education, the intentions of geostrategies of national education, initiatives as the head of trade-union committee, pedagogical and rhetoric mastery.*

References

1. Shevchuk Valerii (2006). Na berezi chasu. Mii Zhytomyr. Svit pered ochyma [On the beach of time. My Zhytomyr. World before Your eyes]. Kyiv, № 5, Pp. 67–87. [in Ukrainian]
2. Saienko Valentyna. Suspilne poklykannia osobystosti [Social calling of the individual]. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/21332> [in Ukrainian].

Статтю подано до редколегії 25 червня 2022 року